

OV KSČM DOMAŽLICE

Důvody porážky

Doc. Ing. Jan Šálek CSc (HaNo, 30. 5. 2011)

Proč politiku KSČ v listopadu a prosinci 1989 nepodpořila většina naší společnosti, ale ani drtivá většina členů KSČ, a to i za situace, kdy většina občanů měla zaručeno slušné a levné bydlení, bezplatnou lékařskou péči, právo na vzdělání, právo na práci atd.?

Na to orgány KSČ nedaly nikdy uspokojivou odpověď a nepokusila se o ni ani KSČM. Nabízím proto svoji odpověď na ono vyslovené proč.

Za prvé to byl důsledek obrovského masakru v řadách členů KSČ v letech 1969-1971. Tehdy se začala vytvářet naše budoucí historická prohra v roce 1989. KSČM si to dodnes nechce v plném rozsahu připustit a není v této souvislosti vůbec důležité, zda šlo »jen« o 350 tisíc nebo o 500 tisíc vyloučených členů a kandidátů KSČ. Ze strany byli masově vylučováni především ti, kteří nesouhlasili s tehdejší sovětskou vojenskou intervencí a nebyli ochotni připustit, že byli pomýleni. Ze strany byla tehdy naprosto nepochybně vyloučena nemalá část jejího intelektuálního a proreformního jádra. Toto tvrzení opírám o své zkušenosti z libereckého okresu a ze svého dvouletého působení v POV KSČ. Například z prvních 118 absolventů Vysoké školy strojní v roce 1958 (dnes Liberecké technické univerzity) jich byla plná třetina vyloučena. Po vyloučení a vyškrtnutí téměř bez výjimky následovala stejně masová ztráta vedoucích postů ve všech sférách národního hospodářství se všemi z toho vyplývajícími důsledky. V žádném případě však odvolání z vedoucích funkcí nebylo zdůvodněno vyloučením nebo vyškrtnutím z KSČ a pokrytectví tak zasahovalo do stále širších vrstev společnosti. Ve většině případů se tehdy bez stranického trestu nepřipouštělo ani dobrovolné opuštění KSČ. I v takových případech se dodatečně uplatňovalo vyloučení nebo vyškrtnutí. Zásadně se tehdy porušily stanovy KSČ tím, že rozhodování o vyloučení a vyškrtnutí bylo odebráno z většiny základních organizací v závodech, které nejlépe znaly své členy, a bylo přeneseno na různé stranické orgány a skupiny. Uvedené hromadné porušování stanov strany tehdy plně sankcionoval generální tajemník Dr. Husák. KSČM se dodnes tento fatální zásah do své akceschopnosti ani nepokusila odpovědně zhodnotit a jeho důsledky nese dodnes. Jedině KSČ a následně KSČM mohla tento masakr ve svých řadách seriózně vyhodnotit. Dodnes se nejen členové KSČM nedozvěděli, kolik členů a kandidátů bylo tehdy na základě »pohovorů« vyloučeno, kolik z toho bylo dělníků, kolik příslušníků inteligence, vědeckých pracovníků atd. Žádný takový rozbor nebyl nikdy proveden, protože by plně potvrdil, že se jednalo o masakr ve vlastních řadách a podlomení jakékoliv akceschopnosti v budoucím střetu se skutečnými nepřáteli socialismu. Žádný důsledek KSČ nevyvodila ani z nulového ohlasu na výzvu posledního sjezdu KSČ, aby se do KSČ vrátili členové v pohovorech vyloučení a vyškrtnutí. Takový rozbor by ale také významně rehabilitoval KSČ, protože by se ukázalo, že v jejich řadách se našly statisíce členů, které si zachovaly čest.

Druhým vážným úderem na důvěryhodnost KSČ byly opakovaně zmanipulované volby nejen do Národního shromáždění, ale i do NV a s tím spojená naprosto nezakrytá a nedůstojná kontrola ostatních stran a organizací Národní fronty. Již řadu let před rokem 1968 se ve stranických organizacích diskutovalo o nevěrohodnosti oněch 99 procent hlasů pro kandidáty NF, dosahovaných ve volbách. Nejednou jsme na to poukazovali i v CZV KSČ na VŠST v Liberci, naprosto bez jakéhokoliv ohlasu z vyšších stranických orgánů... Znechucení naprosté většiny občanů, včetně členů KSČ, se tak postupně kumulovalo až k výbuchu v listopadu 1989.

Za třetí to byl doslova nedůstojný handl, který po roce 1971 nabídla KSČ občanům Československa. Stranu bylo po dramatickém snížení její členské základny nutno rychle doplnit, a proto se v širokém měřítku začalo doslova nabízet členství v KSČ. Aby základní stranické organizace naplnily direktivy vedení KSČ a jakási směrná čísla, začaly základní organizace naprosto nezakrytě slibovat za členství v KSČ snadnější přístup k vedoucím postům, přijetí dětí na lukrativní obory středních a zejména vysokých škol atd. Stejně velkým a průhledným pokrytectvím bylo zavedení klíče 1:3, případně 1:5 ve prospěch přijímání dělníků. Aby mohl být přijat perspektivní technik, museli být přijati tři, nebo dokonce pět dělníků. Bylo zřejmé,

že vedení KSČ tím chtělo do budoucna zabránit posilování intelektuálního a proreformního jádra uvnitř strany. Od dělníků se KSČ neobávala žádné masové diskuse k celostátním problémům a k narůstajícím problémům především ve strojírenství. Fungovalo to dlouhá léta naprosto spolehlivě a mlčenlivost dělníků k závažným celostátním problémům byla vykoupena jejich nekritizovatelností... Vím, o čem hovořím, v letech 1969-1989 jsem byl zaměstnán v podniku LIAZ, který měl přes 11 tisíc pracovníků. V obrobkách, na montážích a dalších výrobních provozech se hrubým způsobem nedodržovala pracovní doba, nevyžadoval se pořádek, dodržování technologické kázně a plýtvalo se s nářadím a pomůckami. Dlouhodobě se hlavní pracovní směna zahajovala místo v 5,45 až v 6,30 hodin a naopak předčasně, nejméně o půl hodiny, se hlavní pracovní směna ukončovala. Místři a dílovedoucí byli v těchto kritických dobách ve svých buňkách a kancelářích, protože nenacházeli ve stranických ani odborových organizacích žádnou podporu při vyžadování kázně a pořádku. Tak tomu bylo v různých obměnách ve většině průmyslových podniků a oborů, zejména ve strojírenství. Tyto nešvary nebyly nikdy předmětem jednání stranických a odborových organizací. Pokud ano, kritika se vždy omezovala jen na vedení závodů či podniků, na technology, zásobovače a další středně technické profese. Ukázkou rozkladu řízení bylo uplatňování úhrad za zaviněné zmetky. Úhrady se pohybovaly zpravidla jen v korunových částkách, maximálně do deseti korun. Za nedostatek materiálů, subdodávek, ale i za zmetky a zničení náradí byli vždy činěni odpovědnými jen nejbližší řídicí pracovníci. Od svých rodičů a svého okolí však vím, že podobný rozpad kázně nebyl například ve spotřebním průmyslu, kde byly pracovní podmínky zpravidla velice náročné a vyčerpávající.

Čtvrtým hlavním důvodem vedoucím ke ztrátě důvěryhodnosti KSČ bylo nebývalé rozšíření »stínových vedoucích« na většině postů, kam byli po vyloučení nebo vyškrtnutí dosazení noví vedoucí bez potřebných zkušeností a odborných znalostí. Jedině díky stínovým vedoucím se v letech následujících po vynuceném odchodu desítek tisíců ředitelů, vedoucích odborů a dalších řídicích pracovníků celá struktura čs. průmyslu nerozpadla. Bylo to doslova hanebné vykořisťování bývalých vedoucích pracovníků, protože za svoji faktickou řídicí práci byli honorováni jen jako nižší kategorie technických pracovníků. Vyloučení a vyškrtnutí pracovníci nesměli mít také žádné podřízené. Útvary práce a mezd na podnicích velmi detailně dohlížely na to, aby stínový vedoucí byl tvrdě postižen i svou nízkou platovou třídou, která neodpovídala vykonávané práci. Jen výjimečně si nově dosazení vedoucí uvědomovali, na jak nemravném systému parazitují a snažili se stínovým vedoucím tu a tam udělit mimořádnou odměnu. Nic podstatného se na tomto nemravném systému nezměnilo ani po roce 1980, kdy do vedoucích funkcí v podnicích přicházela ve větších počtech nová, vzdělaná generace technických a řídicích pracovníků, kteří se sice snažili lépe využívat starších i stranicky postižených osob, ale i tato nová generace se mohla pohybovat jen v mezích, které jim stanovily výbory KSČ.

Za páté k historické porážce socialismu v ČSSR přispěly významně také nedůsledné a opožděné reformy a reorganizace čs. výrobní základny. Zdůrazňuji, že i na tom má osobní vinu Dr. Husák, který v ohlasu (reakci) na reformy prováděné v SSSR veřejně prohlásil: »Musíme vyčkat, soudruzi«. S hubukem a opatrností se tak narodila k 1. lednu 1986 první »reforma«, vznik oborových podniků, které měly vyřešit narůstající chaos v kompletaci složitějších výrobků a také nedostatek náhradních dílů, servisní obsluhy a další neduhy. Jednalo se o naprosto neúspěšnou a jistě i nákladnou reorganizaci, kdy se počet řídicích stupňů místo snížení zvýšil ze tří na čtyři, podnik, oborový podnik, VJH a ministerstvo. Navíc odpovědnost ke státnímu plánu měl nejen generální ředitel oborového podniku, ale také podnikový ředitel. Naprosto nic neřešící reforma byla proto k 30. červnu 1988 v tichosti a bez jakéhokoliv vyhodnocení zrušena.

Konečně mimořádně závažným a konečným podlomením zbytku důvěry v KSČ, a to nejen u členů KSČ, ale i u občanů, bylo rozhodnutí ÚV KSČ o zřízení státních podniků k 1. červenci 1988, které se týkalo celé výrobní základny státu, ale i komunálních a dalších podniků. Do čela státních podniků měl být pracovními kolektivy volen ředitel, zpravidla ze dvou návrhů. Kampaň, kterou rozpoutala KSČ k volbám ředitelů, překonala všechny meze pokrytectví a definitivně zlomila důvěru pracujících v KSČ. Co se tehdy na podnicích v celé republice v létě 1988 odehrávalo? Především KSČ za žádných okolností nepřipustila, aby se do funkcí ředitelů státních podniků dostali jiní kandidáti než schválení KSČ. Ve vedení KSČ se nenašel nikdo, kdo by alespoň velmi opatrně připomenul, že volba ředitelů výrobních jednotek je sama o sobě v rozporu s principy řízení. Volba kandidátů na ředitele byla jen formálně v rukou pracovních kolektivů a zakladatele státních podniků. Ve skutečnosti to byla záležitost výlučně stranických orgánů počínaje OV KSČ. Navenek a jen naprosto formálně bylo rozhodnuto, že celou kampaň voleb ředitelů budou organizovat ZV a PV ROH. Příprava voleb ředitelů státních podniků byla vrcholem pokrytectví, které se odehrávalo pod vedením KSČ. Nejen mezi kandidáty na ředitele, ale ani mezi voliteli nesměli být bývalí členové KSČ, vyloučení nebo vyškrtnutí po roce 1969 a jen zcela výjimečně mezi volitele byli vybráni bezpartijní. Všichni volitelé z řad KSČ byli zavázáni volit pouze předem schválené kandidáty atd. Zmanipulovaná celostátní kampaň s volbou ředitelů státních podniků

byla tím pověstným posledním hřebíkem, který zlomil důvěru nejen občanů, ale i naprosté většiny členů strany v možnost, že pod vedením KSČ může dojít k pozitivním změnám v našem státě.

Byla tu přirozeně i řada dalších příčin, které vedly ve svém důsledku až k oné Letenské pláni. Byl tu především přestárlý a k jakýmkoliv změnám neochotný generální tajemník Dr. Husák, který ale byl nahrazen pozdě a nadto osobou bez vůdcovského charismatu a bez potřebných schopností. Poslední předlistopadový generální tajemník ÚV KSČ už vůbec nebyl osobou, která mohla vést stranu do ideového střetu se skutečnými nepřáteli socialismu. Na posledním sjezdu KSČ ve Vokovicích se už nenašel nikdo, kdo by byl ochoten převzít odpovědnost a byl schopen stranu vést, třeba až do čestné porážky.